

V spomin

Kristina Brenkova (1911-2009)

MELITA FORSTNERIČ
HAJNŠEK

“Aristokratka duha“, tako jo je uradno poimenovala slovenska leksikografija. In če je kdo kdaj zares dostojanstveno in zaslužen nosil tak naziv, je bila to prva dama slovenske mladinske književnosti Kristina Brenkova. Ena prvih doktoric pedagogike pri nas, ki je doktorirala iz Frana Milčinskega - vzgojnika in dokaz(ov)ala obstoj “pedagoškega erosa“. Nikoli se ni v javnosti hotela predstavljati z doktorsko titulo.

Njen življenjepis je filmsko razgiban za današnje pojme. Njen mož, France Brenk, je bil prvi filmski kritik in teoretik pri nas, zavzemal se je za nacionalno kinematografijo v filmu nenaklonjenih časih. Ko sem jo pred šestimi leti obiskala pri njej doma za Bežigradom v Ljubljani, je bila v pogovoru nepozabno zaupljiva, pa asketska v izrazu. Moč njene literarne sintakse je bil glagol. Tudi govorila je tako - minimalistično dozirano, previdno tipajoče.

Rojena Horjulčanka se je sprva šolala v Mariboru na meščanski šoli pri šolskih sestrah. Tistih, ki so nekoč v Kairu in Aleksandriji varovale šavrinke. Bila so to razgibana dvajseta leta preteklega stoletja. Morala je k teti, ki je bila redovnica. Kriza je zarezala v družino s sedmimi otroki in tudi Kristino so namenili v kloster. Njen spomin na tisto mariborsko šolanje in šolske sestre ni bil travmatičen, nasprotno: s kakim žarom je pripovedovala o sestrah Leonori, Norberti, Luidgardis pa o tem, kako so jo po štirih letih šolanja hoteli “preobleči“ v sestro Ksenijo - Tujo. Kako povedno. Uprla se je in odšla v Ljubljano na učiteljske. In zaradi brezposelnosti učiteljev v tedanji Jugoslaviji še na univerzo - do doktorata 1939. leta. Njena profesorja sta bila Izidor Cankar in France Veber. Konec tridesetih let se je znašla v Pragi, kjer je študirala teorijo gledališča in bila na praksi v teatru pri Mili Melanovi in E. F. Burianu. Hotela je ustanoviti gledališče za otroke v Ljubljani, tako v slogu igralske družine, ki bi popotovala naokoli, z igralci in dramatikami. A je padlo v vodo.

Med presenetljivostmi njene biografije je tudi podatek, da je bila kurirka pri Prežihovem Vorancu. Zelo sta se razumela, zaslužna je za njegove Solzice, tvorno je sodelovala pri njegovem manj znanem delu Čez goro k očetu, ki ga mnogi niti niso pripisovali Prežihu. To jo je neizmerno jezilo.

Kot urednica je opogumila mnoge literate in ilustrator-

je. Temeljna dela mladinske književnosti je izdala, na tisoče pravljič iz vsega sveta, zasnovala pomembne zbirke - od Čebelice do Zlate ptice. Z zlato pinceto je odbirala dragocena dela svetovne književnosti in jih presajala k nam. Malo nacij ima toliko pravljič prevedenih in izdanih v stotinah knjig kot po njeni zaslugi mi. Generacije slovenskih otrok so rasle z njenim prevodom Pike Nogavičke in vzdihovale: “Ljube kroglice pregelk, nikdar nočem biti vel’k.“ Ali: kdo se ne spominja tistega sijajnega citata iz Kljukca s strehe: “To ne moti velikih duhov!“ Od domačih avtorjev jo je kot urednico najbolj prevzel Dane Zajc. Pa v Svetlano Makarovič je prva verjela.

Srbska pesnica Desanka Maksimović je za literaturo Kristine Brenkove nekoč zapisala, da “zna iz kamenčka, ki ga pobere ob poti, sezidati hišo“. Njen avtorski opus, ki je zavestno predvsem mladinski, sega že v njena partizanska leta. A tista proza ni nikoli izšla, zamolčana je, izgubljena, žal. Poetičnost je v njenih knjigah za otroke, tabujske teme in nobene vzgojnosti. Literatura je bila njen izhod, “skrivna vratca drugam“, je priznala, mati dveh sinov, Klasa in Lana.

Nikoli ni bila v nobenem literarnem krogu. Ne da jih ni potrebovala, a bila je bolj samotna, ni imela veliko sogovorcev. Imela pa jih je med svojimi mladimi bralci. Izmisli si je nobelovce za mladinsko literaturo, ta njena zamisel je imela največ podpore nekoč v Srbiji. Izbor kandidatov iz tedanje Jugoslavije so že naredili, a zataknilo se je pri tukajšnjih nosilcih. “Nisem taprave vere... Grmade imamo in zažigamo vse vredno. Nima mo samo protireformacije, imamo tudi inkvizicijo. Gori jo nevidne grmade vsega dobrega, v kar smo verjeli med vojno,“ je še dejala v intervjuju pred šestimi leti.

Ni se imela za pisateljico. “Le tu in tam kaj zapišem.“ In v pravljičice, to najvrednejšo arheologijo duha, je od vsega najbolj verjela.

Rada je gledala Einsteina, kako kaže jezik na tisti Warholovi sliki. To je ves odgovor - krasnemu novemu svetu. “Ta svet ni več po moji meri,“ je dejala večkrat ob svojih zadnjih visokih jubilejih. Nič patetično zagrenjeno, tako samoumevno, stvarno. Malce odločno, malce otožno. Čisto po njeno. Kot deklica Delfina.